

„добра честь“, „честь“, „ганьба“ і т.п. означають щось інше, коли застосовуємо їх до окремих людей і щось інше, коли відносимо їх до надособових утворень.

Перелік в'їтний напрямком пов'язаний із дослідженням сфери міжнародних спортивних змагань. Тут виникають проблеми морального і культурного релятивізму, які особливо палючими виявляються тоді, коли маємо справу з апартеїдом, з урядами, подібними до уряду талабів, тоді, коли зустрічаємося з відмінними від європейських нормами моралі. У такий спосіб розважання в межах етики спорту відсилають до загальнішої проблеми: якою мірою етика і взагалі світогляд Європи набувають права універсалізму. Якою мірою Європа засвоїла урок, найчіткіше висловлений Ортегою-Гаскетом, що „китаїші теж люди“, а отже їх світогляд і норми моралі, попри іншість, не означають менше прав.

Висновок. Слід зазначити, що вже навіть звичайний перелік проблем етики спорту свідчить про те, що до них може виникати не лише чисто академічний, а й прикладний, практичний інтерес. Спортивні організації, клуби і т.п. мали б зацікавитися розробкою моральних кодексів поведінки своїх підлеглих, мали би прагнути до заохочення осіб, які постійно займаються етичними проблемами, до створення інституцій прихильників моральних прав, що сприяло б моральному розвитку їх працівників.

На жаль, на сьогодні не існує жодного вітчизняного монографічного дослідження комплексу питань з етики спорту.

Переважає ж більшість статей, де аналізуються окремі питання етики спорту є застарілою і неадекватною і світоглядно.

Пропоновані вам роздуми є спробою якось цьому зарадити і можуть свідчити лише про бажання дороги.

ЛІТЕРАТУРА

1. В.В.Джунь, А.І.Коваленко. Етос спорту у контексті етосу тоталітаризму і демократії. Здоровий спосіб життя: Збірник матеріалів III міжрегіональної (І міської) науково-практичної конференції (18-19 вересня 2003 р. м.Славута) Львів-2004.-С.24-29.
2. Leksykon filozofii klasycznej. Люблін, 1997.- С.- 174.
3. Джонсон А. Тлумачний словник з соціології. Львів, 2003. – С.- 117.
4. Тут використано матеріал роботи Т.Стичня „Вступ до етики”//Styczeń T. SDS. Wprowadzenie do etyki. Люблін, 1995.- С.- 296-297.

О.Б. ДУЛІБА, А.В. МАГЛЮВАНІЙ,
Л.В. СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ, О.А. ДЗІВЕНКО.

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПОКАЗНИКІВ РОЗУМОВОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СТУДЕНТОК З РІЗНИМ РІВНЕМ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕННОСТІ

В статті розглядається проблема різної та хвилинної динаміки показників розумової працездатності в залежності від рівня фізичної підготовленості студенток.

В статье рассматривается проблема годовой и минутной динамики показателей интеллектуальной работоспособности в зависимости от уровня физической подготовленности студенток.

In article considers a problem of different and minute dynamics of indexes of mental capacity in dependence on level of physical students preparedness.

Проблема управління функціональним станом систем організму засобами фізичної культури і спорту з метою підвищення та оптимізації фізичної й розумової працездатності базується на сучасних знаннях фізіологічних механізмів взаємодії різноманітних компонентів [4-8]. Для студентів чоловічої статі доведено, що систематичні заняття фізичною культурою і спортом протягом навчання підвищують фізичну працездатність і стійкість організму до факторів, знижуючих розумову працездатність; підвищують нервово-психічну стійкість до емоційних стресів під час екзаменаційної роботи; є важливим засобом збереження здоров'я; підтримуючи розумову працездатність на оптимальному рівні, сприяють підвищенню успішності студентів та учнів [1- 3, 7, 8]. Разом з тим, проблема пошуку фізіологічних механізмів керування розумовою працездатністю студенток з допомогою конкретної форми рухової активності ще не тільки не вивчена, але й не сформульована,

через що дані літератури розрізнені, дослідження показників фрагментарні, а цілісна концепція взаємодії фізичної і розумової працездатності студенток ще чекає своєї обґрунтованості.

У цьому дослідженні ми розглядатимемо результати дослідження річної та хвилинної динаміки показників розумової працездатності в залежності від рівня фізичної підготовленості студенток.

За показники розумової працездатності взято такі: швидкість переробки зорової інформації (ШПЗІ); коефіцієнт точності (КТ) і коефіцієнт продуктивності (КП) переробки зорової інформації, час аналізу одного знака (ЧАОЗ); час, витрачений на правильні реакції за тестом ШПЗІ (Тр); час розв'язання задачі (ЧРЗ); кількість помилок (КПо); відчуття часу при реалізації лівою (ВЧЛ) і правою (ВЧП) рукою; латентний період рухової реакції лівої (ЛПЛ) і правої (ЛПП) руки, пропускна здатність зорової сенсорної системи (S).

Дослідження динаміки вибраних показників проводилось в осінній, зимовий і весняний періоди навчання (відповідно ОПН, ЗПН та ВПН) - річна динаміка (Рд). Таким чином, динаміка показників є дискретно неперервною з інтервалом вимірювання 3-4 місяці. Отже, така дискретність вимірювання є досить вагомим для характеристики Рд, з однієї сторони, і розкриття деяких аспектів взаємодії показників розумової працездатності між собою та між показниками фізичної працездатності, з іншої.

Окрім вивчення річної динаміки показників розумової працездатності (РП), проводились дослідження змін цих же показників зразу після „відмови” від тесту, через 5 хв і 10 хв після тесту в ті ж періоди навчання - „хвилинна” динаміка (Хд). Такі дані дають змогу судити про динаміку реагування на навантаження і особливості відновлення показників РП після зняття навантаження у випробовуваних.

Дослідження проведено окремо на двох групах студенток: I група – студентки, які займаються фізичним вихованням за програмою ВНЗів МОЗ України; II група – студентки, які займаються різними видами спортивною спеціалізації (спортивна аеробіка, ритмічна гімнастика, атлетична гімнастика, оздоровчий біг, стрільба з луку). Для визначення річної та хвилинної динаміки показників розумової працездатності в залежності від рівня фізичної підготовленості студенток ми наводимо порівняльний аналіз отриманих даних для обох груп.

ШПЗІ у студенток обох груп у ОПН достовірно не відрізнялася. У ЗПН відзначено тенденцію до скорочення показника, але нижче рівня достовірності; у ВПН – показники покращилися, але достовірними були тільки у студенток II гр.. КТ у студенток I гр. у ЗПН і ВПН знизився, але не достовірно. У студенток II гр. КТ не змінювався. КП у студенток I гр. трохи підвищився, а у студенток II гр. підвищився достовірно. У студенток I гр. скоротилися ЧАОЗ, кількість реакцій, час розв'язання задач. У студенток II гр. ЧРЗ був коротшим, ніж у I гр. в ОПН і скорочувався у ЗПН і ВПН (достовірно). КПо була більшою у студенток II гр. Загалом, до тесту в різні періоди навчального року виразніша оптимальна динаміка показників РП спостерігалась у студенток II гр. Помилки часу лівої руки у студенток I гр зменшились від ОПН до ВПН, а правої – трохи збільшились. Завдяки цьому асиметрії ВЧЛ і ВЧП руки у студенток I гр весь час були дуже виразними, різниця – достовірною ($p < 0,1$). У студенток II гр функціональні асиметрії ще виразніші: ВЧЛ-реакції були прискорені, а помилки – зі знаком „від'ємно”; помилки правої руки були з позитивним знаком. Білатеральна різниця достовірна, а різниця між періодами з'явилася лише у ВПН, коли спостерігалася інверсія знаків помилок. Показники ЛПЛ і ЛПП руки майже не різнилися в обох групах в усі періоди, але в кожній зокрема – виказували тенденцію до скорочення від ОПН до ВПН.

За отриманими нами даними річна динаміка показників ЧАОЗ, ЧРЗ та КП для обох груп, є найбільш наочним для проведення порівняльного аналізу динаміки показників як найбільш валідних для характеристики РП. Показник ЧАОЗ у студенток II гр. монотонно зменшується з плином часу (періоди навчального року) і лежить нижче показників студенток I гр. Показник ЧАОЗ у студенток I гр. має немонотонний характер, чітко зменшуючись у зимовий період і збільшуючись у весняний. За даним показником, можна сказати, що II гр більш лабільна, постійно покращує розумову працездатність, що може свідчити про позитивний вплив фізичної підготовки у II гр.

Річна динаміка показника ЧРЗ виявляє його монотонне зменшення у студенток обох груп, але студенти II гр. і за цим показником переважають студенток загального курсу. Нами побудовано математичну модель (Магльований А. і співат., 1998) річної динаміки показника ЧРЗ для студенток I гр і II гр, та проведемо порівняльний аналіз їх кількісних параметрів. Цікаво відзначити, що швидкість зміни ЧРЗ у студенток I гр вища ($a = 0,63$), ніж у II гр ($a = 0,37$). Час, до якого прямує ЧРЗ, для студенток II гр менший (3,4 с), ніж для студенток загального курсу (4, 3 с). За показником КП студентки II гр під час усіх періодів навчання переважають студенток I гр, особливо у весняний період.

Таким чином, за цими трьома валідними показниками РП (ЧАОЗ, ЧРЗ і КП) студентки II гр демонструють кращий результат, ніж студентки загального курсу. Загалом, стосовно всіх показників РП можна стверджувати, що усі показники до ВПН мають тенденцію на покращання в обох групах, причому у I гр вони вищі.

Звернувшись тепер до даних хвилинної динаміки. Після „відмови” від роботи ШПЗІ не змінилась, достовірні зміни не виявлені в жодній з груп КТ і КП також мали невеликі розбіжності: вони достовірно збільшувалися у ОПН в обох групах, а у ЗПН – збільшення досягло достовірного рівня у II гр. КПо майже не змінювалася; достовірної межі збільшення ЧРЗ досягнув у ВПН в обох групах, а КТз – у II групі в ОПН і ВПН. Отож, фізичне навантаження до „відмови” не викликає помітних і суттєвих змін РП в обох групах в усі періоди тесту. Можна зазначити навіть, що більшість показників (80,8%) або не змінилась, або покращилася, і тільки 19,2% показників погіршилися, але з них лише 3,9% – достовірно.

Через 5 хв після тесту частина показників РП або досягли вихідного рівня, або були кращі, або стали гіршими. Погіршення показників РП спостерігалось як у студенток I, так і II груп в усі періоди дослідження. Так, можна відзначити, що 53,7% показників покращились або досягли вихідного (до тесту) рівня, та 46,3% показників погіршилися.

Через 10 хв після закінчення тесту (58,4% показників РП обох груп відновилися і стали кращими, ніж до тесту; погіршення показників спостерігалось у 41,6%.

Аналіз хвилинної динаміки тих же показників (ЧАОЗ і ЧРЗ), що і для Рд для кожного періоду вимірювання показав, що крива Хд показників ЧРЗ студенток II гр лежить нижче кривої I гр, що свідчить про меншу витрату часу на розв’язання задачі студентками II гр протягом усього навчального року, що підтверджує перевагу студенток II гр і за цим показником.

Хвилинна динаміка показника ЧАОЗ показала, що у студенток II гр після тесту до „відмови” він був вищий, ніж у студенток I гр. Це вказує на те, що студентки I гр відзначають більшу кількість знаків та жорстке погіршення їх точності. Отже, порівнювати розумову працездатність студенток обох груп за показником ЧАОЗ можна з одночасним зіставленням його з іншими показниками РП, такими як КТ і КП.

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок, що студентки, які займаються у спеціальній спортивній спеціалізації мають вищий рівень фізичної підготовки і відповідно кращі показники розумової працездатності.

Можно стверджувати про позитивний вплив рівня фізичної підготовки на покращення показників розумової працездатності студенток.

ЛІТЕРАТУРА

1. Емец А.И. Исследование умственной работоспособности студентов в связи с их физической подготовленностью // Гигиена и санитария. - 1977.- №3.- С.37-38.
2. Емец А.И. Исследование умственной работоспособности студентов в связи с их спортивной специализацией // Гигиена и санитария. - 1982. - №11. - С.82-83.
3. Мельничук М.П. Влияние занятий с ритмичной гимнастики на стойкость та вміння концентрувати увагу у студентів політехнічного інституту // Тези допов. наук.-практ. конф. “Роль фізичної культури в здоровому способі життя”. - Львів, 1992. - С.28.
4. Навакатикян А.О., Крыжановская В.В. Возрастная работоспособность лиц умственного труда. - К.: Здоровье, 1979. - 208 с.
5. Навакатикян А.О., Крыжановская В.В., Кальныш В.В. Физиология и гигиена умственного труда. - К.: Здоровье, 1987. - 148 с.
6. Навакатикян А.О., Ковалева А.И. Здоровье и работоспособность при умственном труде. - К.: Здоровья, 1989. - 88 с., ил.
7. Організм і особистість. Діагностика та керування / Магльований А., Белов В., Котова А. - Львів: Медична газета України, 1998 - 250 с.
8. Працездатність студентів: оцінка, корекція, управління / Магльований А.В., Сафронова Г.Б., Галайтатий Г.Д., Белова Л.А. - Львів, 1997. - 126 с.